

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

ord. oprec. AB/2004
zrobiona wprz

ZWZ AK
Śląsk

brak xdg

BARTONEZ Irena
z d. Zaradzka
ps. "Kropka"

11/Wsk

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

BARTONEK, Irena

z d. Zaradzka

ps. "Kropka"

I/1. Relacja k. 7, s. 1-8

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora k. 2, s. 1-2

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 2

VI. Fotografie

CAŁOŚĆ 2

I/1 Relacja

- Relacja Jreny Bartonez dotycząca pracy konspiracyjnej \bar{x} . 1939 - 20 \bar{x} l. 1941 rodziny, męża Fryderyka oraz dzieci Fryderyka i Jana, k. \bar{ii} . 1974, mps (2 egz.), k. 2, s. 1-2
- Relacja matki Jreny Bartonez opisująca działalność konspiracyjną rodziny, Myszków 27. \bar{ii} . 1975, mkps (oryg. + kopia), k. 2, s. 3-4
- Relacja matki Jreny Bartonez dotycząca aresztowania, a następnie więzienia w obozie w Ravensbrück, 12. \bar{x} l. 1944, mkps, k. 1, s. 5-6
- Relacja Jreny Bartonez zebrana przez Marię Chankiewicz, Ławice 20. \bar{x} . 1974, mps (oryg. + kopia), k. 2, s. 7-8

Relacja
Ireny Bartonez

12.II.1974

I. Irena Bartonez z d. Zawadzka
urodz. 3.X.1895 w Zyrardowie c. Antoniego i Weroniki Nikiel
zam. Myszaków ul. Kościuski 91 - tel. 312-96
wykształcenie średnie, ZHP - przy mężu, wdowa, inw.woj.

II.1. Od X.1939 łącznik ZWZ. wywiad przemysłowy w akcji dywersyjnej 2
na terenie Myszkowa. Zapszysiężona, ps. Kropka, Stop. pror.
Mąż Fryderyk Bartonez "Szary" - Medal Zwycięstwa i Wolności

2. aresztowana 20.XI.1941 w Myszkowie, więzienie Lubliniec, Opole
od marca 1942 w Rawensbrück nr. 3769
Zwolniona z transportu w maju 1945r.
Aresztowana za męża, który musiał się usunąć w Zagłębie, bo
rozpisaną za nim listy gończe.

Relację przesłała W. Markiewicz Zawierci
- odpisała z arch. W.Z. Adela Korczyńska

W konspiracji pracowaliśmy całą rodziną, tj. ja, mąż Fryderyk oraz
córka Krystyna, lat 15 i syn Jan lat 12 w charakterze łącznika.
Po moim aresztowaniu, syna wywieźli na roboty we wrocławskim do rolni-
ka gdzie ciężko pracował, a później zabrali córkę do obozu pracy.
Po kilku tygodniach uciekła i ukrywała się na terenie ziem włączonych
do Rzeszy. Przez szwagierkę dowiedziała się o adresie męża, który prze-
bywał w Warszawie i pracował w AK; wyrobił jej lewe papiery i pojecha-
ła do niego. W r.1943 pojechali po syna tj. mąż z córką. Mąż został we
Wrocławiu załatwić formalności, a ona pojechała po brata.

Kiedy wybuchło powstanie, to brali wszyscy udział w walkach

Razem z nami pracowały panie Kulikówna Maria i Józefa /już nie żyje/
Z początku były to łączniczki między nami, a przedstawicielami ZWZ
Katowice i Sosnowca. Później w razie potrzeby przeprowadzaliśmy przez g-
nicę członków konspiracji bo mieliśmy ludzi, którzy znali przejście.
Co się tyczy p. Jadwigi Najmowiczowej to zawsze była potrzebna do pracy
pisemnej, wydania palcówki lub przepustki zagranicznej.
Gdzie obecnie mieszka, nie wiem.

Za zgodność

1-1 Irena Bartonez
Adela Korczyńska

Kaczmarek Koczorek

Adela Korczyńska

- 4 -

R e l a c j a
Ireny B a r t o n e z

12.II.1974

I. Irena Bartonez z d. Zawadzka.

urodz. 3.X.1895 w Żyrardowie c. Antoniego i Weroniki Nikiel
zam. Myszków ul. Kościuszki 91 - tel. 312-96
wykształcenie średnie, ZHP - przy mężu, wdowa, inw.woj.

II.1. Od X.1939 łącznik ZWZ. Wywiad przemysłowy w akcji dywersyjnej 20
na terenie Myszkowa. Zapszydziona, ps. Kropka, Stop. por.
Mąż Fryderyk Bartonez "Szary" - Medal Zwycięstwa i Wolności

2. aresztowana 20.XI.1941 w Myszkowie, więzienie Lubliniec, Opole
od marca 1942 w Rawensbrück nr. 9769
Zwolniona z transportu w maju 1945r.

Aresztowana za męża, który musiał się usunąć w Zagłębia, bo
rozpisano za nim listy gończe.

Relację przesłała W. Markiewicz Zawierci
- odnięła z arch. K.Z. Adela Korczyńska

Adela Korczyńska

W konspiracji pracowaliśmy całą rodzina, tj. ja, mąż Fryderyk oraz
córka Krystyna, lat 15 i syn Jan lat 12 w charakterze łącznika.
Po moim aresztowaniu, syna wywieźli na roboty we wrocławskim do rolni
ka gdzie ciężko pracował, a później zabrali córkę do obozu pracy.
Po kilku tygodniach uciekła i ukrywała się na terenie ziem włączonych
do Łeszy. Przez szwagierkę dowiedziała się o adresie męża, który prze-
bywał w Warszawie i pracował w AK; wyrobił jej lewe papiery i pojech
ła do niego. W r.1943 pojechali po syna tj. mąż z córką. Mąż został we
wrocławiu załatwić formalności, a ona pojechała po brata.

Kiedy wybuchło powstanie, to brali wszyscy udział w walkach

Razem z nami pracowały panie Kulikówna Maria i Józefa /już nie żyje/
Z początku były to łączniczki między nami, a przedstawicielami ZWZ
Katowice i Sosnowca. Później w razie potrzeby przeprowadzaliśmy przez g
nicę członków konspiracji bo mieliśmy ludzi, którzy znali przejście.
Co się tyczy p. Jadwigi Najmowiczowej to zawsze była potrzebna do prac
pisemnej, wydania palcówki lub przepustki zagranicznej.
Gdzie obecnie mieszka, nie wiem.

Za zgodność

/-/ Irena Bartonez

Kaczorek Kaczorek *Stuz*

Adela Korczyńska
Adela Korczyńska

W konspiracji pracowaliśmy całą wchodząc t.j. ja mąż Fryderyk oraz córka Krystyna lat 15: syn Jan lat 12 w charakterze Tęsknotka

Po moim aresztowaniu syna wywieźli 1942 roku na roboty w wrocławskie do robotnika, gdzie ciężko pracowaliśmy, a później zabrali córkę do obrotu pracy. Po kilku tygodniach zaczęła ukrywać się na terenie w celonym do nas. Cierząc zmagając dowiedzieliśmy się o adresie męża, który przebywał w Warszawie i pracował w A. K. i wyrobili jej lepsze dowody i pojechaliśmy do niego.

W roku 1943 pojechaliśmy po syna t.j. mój, z córką, którą porwał w Wrocławiu, aby załatwić formalności, a tym czasie córka pojechała po ~~brata~~. Miałam z sobą walizkę do której przełożyłam rzeczy z jego walizki do swojej, a później on poinformował o odprawieniu siostry do stajni i więcej nie wie. Wrazem samobójstwa z igiełki kiedy wybuchło powstanie to brali udział w walkach.

O tym wszystkim dowiedzieliśmy się dopiero po powrocie do Pragi.

Wraz z nami pracowali panie Maria i Józefa Kulikowskiej (już nie żyje) z pozostałymi były jako Tęsknotka między nami a przedstawicielami R. W. Z. z Katowic i Sosnowca, a później kiedy trzeba było przeprowadzić przez granicę eskortowa konspiracji to kierowały do nas, bo ~~my~~ mieliśmy ludzi, którzy znali przejście.

Co zaś się tyczy J. Jadwigi Najmowej to zawsze była potrzebna do pracy piśmiennej, wydanie poleceń, lub przepustki granicznej. Gdzie obecnie mieszka nie wiem.

Hena Bartan

W transporcie pracowaliśmy całą noc, ja miałem Fryderyka
oraz córkę Ksyenię lat 15. Syn Jan lat 12 w charakterze Tęsknoty.

Po moim aresztowaniu syna wyjechali 1942 roku na roboty
w rościsławskie do robotnika, gdzie ciężko pracowaliśmy, a później zabrał
córkę do obrotu pracy. Po kilku tygodniach ciężkiej roboty uciekaliśmy
na terenie w celonym do wsi. Głównym zadaniem było dowiedzieć się
o adresie męża, który przebywał w Warszawie i pracował u H.
i wyrobić jej nowe dowody, pojechała do niego.

W roku 1943 pojechała po syna i męża z córką. Chciała powstać
w Warszawie, aby zaktualizować formularze, a tymczasem córkę pojechała
po ~~brata~~, chciała z sobą wziąć do którejś rodziny uciec z jego
wzrostem do swojej, a ponieważ brat ~~nie miał~~ odpowiedniego
siostry do staży i ~~nie mógł~~ wstąpić. ~~Przez~~ ~~zanim~~ ~~zabrali~~ z tym
chcieli wybuchnąć powstanie to brali udział w walkach.

O tym wszystkim dowiedzieliśmy się dopiero po powrocie do Pragi.

Pracując z nami pracowali panie Elżbieta Józefa Kubiśkiewicz
(już nie żyje) z panem ~~Janem~~ Janem Tęsknotą nie, dany nam a przedstawił
wieloletni K. W. z Katowic, ~~Polnowiec~~, a później kiedy trzeba było
przepracować przez granicę, istniejącą konspirację to kierowały do nas, bo
~~my~~ mieliśmy ludzi, którzy mieli przepisać.

Co zaś się tyczy Jędrzeja Wajmowskiego to zawsze był potrzebny
do pracy przemysłowej, wydanie Balcówki, lub przepustki granicznej.

Gdzie obecnie mieszka nie wiem.

Yvona Portanova

Arestowana zostałam w Olsztynie 20 listopada 1941 roku i przewieziona do wozu w Lublinie, gdzie byłam badana przez gestapo byłam bita i do dzisiaj mam ślady na twarzy, a później zatorzyli mi brzośce

W grudniu przewieźli mnie do Opola przed wyjazdem gestapowców z Opola tak mnie bit, że ledwie utrzymałam się na nogach, a w drodze zatrzymał samochód i wyjął z kufarka rewolwer i przyłożył mi do skroni, nawet strzelał, który siedział na przemie z karabinem popytał się co takiego zrobiłam odpowiadałam, że nie wiem że jestem polką on też mówił po polsku, zapytałam go skąd ma język polski odpowiadając że pochodzi z opolskiego. Bardzo mi współczuł i powiedział, że jestem biedna, bo mnie zastrzelą.

Wiznieniu w Olsztynie przebywałam do marca 1942 roku, a już z tego nie waga byłam w Ravensbrück. otrzymałam nr 9469.

W pierwszych miesiącach pobytu w obozie stałam chorować na choroby w gardle przy silnej temperaturze. Pewnego dnia też dostałam gorączki i blokowa zaprowadziła mnie do rewiru, a że tam był dzień wizyt, więc czekałam w tym czasie kumlatam, wówczas koleżanki podniosły mnie i pasowały przy oknie, podjechała do mnie siostra ze znakami czerwonego krzyża i zapytała się co ja tu robię koleżanki powie chciały, że upadłam to ona wzięła mnie za ramię i otworzyła drzwi przepuściła mnie, a ja wtem zaryłam w śniegu.

Z początku pracowałam przy uprzątnię śniegu. Później w szwalni przy szyciu dla wojska. Latem 1943 roku w transporcie zostałam wywieziona do fabryki Benbrandenburg, gdzie po trzech tygodniach pracy ciężko zachorowałam leżałam nieprzytomna dość długo.

Po odzyskaniu przytomności przewieziono mnie na noszach do rewiru w Ravensbrück i tam leżałam przez 6 tygodni, a później na bloku 9. Gdyby nie pomoc koleżanek, które jak mogły tak 8

5
miej odlatywały nie wróciłabym do zdrowia.

Po powrocie na blok pracowałam w Polubniej przy rozmiarach aż do 1945 roku.

W roku 1945 kiedy zaczęła się selekcja byłam przeznaczona do Komory gazowej, lecz Poleścański mnie uratował i w drodze na blok zatrzymał mnie Flaurne; zapytał ony nie jestem chora oznaczyłam mu, że jestem z drowa, a z tym razem mnie o zapytywał; wówczas karał mi się na blok

W następnej selekcji dostałam się na Jugen Lagier, gdzie więźniarki były przeznaczane do wykastrowania. W tym czasie pewnego dnia szubrowa zaczęła być chora staruszką lat 75 z Powstania - Warszawskiego nie mogłam tego znieść i stanęłam w obronie białej schorowanej kobiety,

To moje wystąpienie tak podziękowało na ul. dodatknie, że gdy z ostatniego transportu do Komory gazowej w pigułkach przed szustami Wiktoremsem ta szubrowa mnie uratowała i karała się na blok i potoczyła się na przyory

Dziś nie pamiętam jej nazwiska wam tylko, że była to oswiecimianka. Poimnie wróciłam na główny obóz, gdzie pracowałam przy produkcji mat, aż do ewakuacji obozu.

Przez 10 dni przed ewakuacją nie dostawałyśmy chleba, a tego też powodu dostawałam młotosej gradowej, trochę w tym czasie ratowała mnie Zoria Piotrowska z Pielonice.

W drodze w czasie ewakuacji z obozu esmanami dali nam Teresy szubrowe szubrowki.

Do kraju wróciłam 17 maja 1945 roku

Hanna Bartanek

adres: Myszków

ul. Kosciuszki 91.

określenie

M. M.

I r e n a B a r t o n e z z d. Zawadzka
 ur. 3.X. 1895r. w Żyrardowie, córka Antoniego i Weroniki z d. Nikiel
 zamieszkała w Myszkowie, ul. Kościuszki 91, tel. 312 96.
 wykształcenie średnie, ZHP, przy mężu.

4.A/ od X. 1939r. łącznik ZWZ. Wywiad przemysłowy w akcji dywersyjnej
 /Kedywie/ na terenie Myszkowa. Zaprzysiężona, ps. "Kropka", st. wojsk. p. por.
 Mąż Fryderyk Bartonez /"Szary"/

Krzyż Srebrny z Mieczami zweryf. przez Kom. W Katowicach
 Medal Zwycięstwa i Wolności w 1945r.

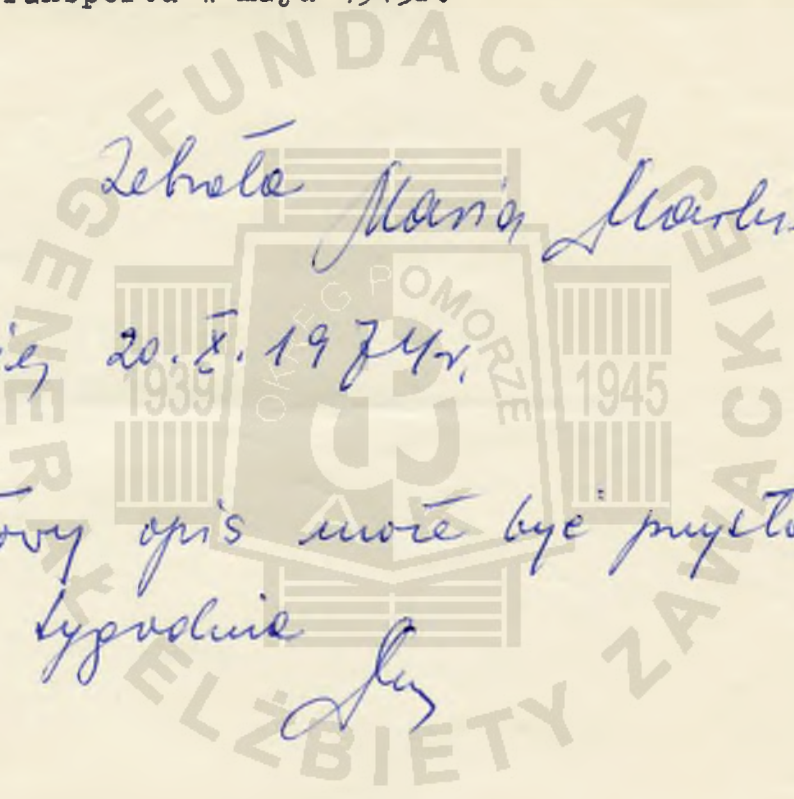
Aresztowana 20.XI. 1941r. w Myszkowie, wywieziona do Lubkińca i Opoła
 w marcu 1942r. wywieziona do Ravensbruck nr. 9769.

Uwolniona z transportu w maju 1945r.

Lebota Maria Marciniewicz

Laniewiec, 20. 8. 1974r.

*Srebrny opis może być pomyłkowy
 w cięgu typowania*

Irena Bartone z d. Zawadzka
 ur. 3.X.1895r. w Żyrardowie, córka Antoniego i Weroniki z d. Nikiel
 zamieszkała w Myszkowie, ul. Kościuszki 91, tel. 312-96
 wykształcenie średnie, ZHP, przy mężu, obecnie wdowa inwal. wojenny
 4.A/ od X.1939r. łącznik ZWZ. Wywiad przemysłowy w akcji dywersyjnej
 /Kedywie/ na terenie Myszkowa. Zaprzysiężona, ps. "Kropka", stop. p.por.
 Mąż Fryderyk Bartonez /Szary/
 Krzyż Srebrny z Mieczami zwer. przez Kom. w Katowicach
 Medal Zwycięstwa i Wolności w 1945r.
 Aresztowana 20.11.1941r. w Myszkowie, wywieziona do Lublińca i Opola
 w marcu ~~1941r.~~ 1942r. wywieziona do Ravensbrück nr. 9769.
 Uwolniona z transportu w maju 1945r.

Aresztowana była za męża, który musiał usunąć się z Zagłębia, gdyż
 rozesłane były za nim listy gończe.

*ten arkusz jest wystawianym poproszonym
 Dopuszczalne oclabude zabawa - powiat arenowe
 2. c. 2, 4. 11. 1945*

I/2

Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora

- Zaświadczenie potwierdzające udział Terezy Bartonek w ruchu oporu wydane przez Zarząd Okręgu ZBoWiD w Katowicach, Katowice 25.VIII.1959, mps (oryg.+odpis), k. 2, 1-1-2

- 1 -

Katowice, dnia 25.VIII.1959 r.

55 82

Z a ś w i a d c z e n i e
=====

My niżej podpisani stwierdzamy, że znana nam obobiciście w czasie konspiracji ob. Bartonez Irena pseudonim "Kropka" zam. ostatnio w Jarnoźtówku pow.Nysa, brała czynny udział w ruchu oporu Związku Walki Zbrojnej na terenie Myszkowa pow. Zawiercie woj.Katowickie.

W latach od ~~kwietnia~~ września 1939 r. w Polskim Związku Powstańczym a następnie Zw. Walki Zbrojnej w czasie od stycznia 1940 r. do 20 listopada 1941r. tj. do dnia jej aresztowania.

Ob. Bartonez Irena pełniła funkcję kierowniczkę wywiadu przemysłowego i brała czynny udział w akcji dywersyjnej /w Kedywie/ na terenie Myszkowa Inspektoratu Sosnowiec. Z powierzonych prac wywiązywała się b.dobrze.

Stwierdzamy, że po aresztowaniu ob. Bartonez Ireny nie nastąpiły dalsze aresztowania, co było dowodem, że dzielnie zachowała się na śledztwie. Ob. Bartonez Irena była więziona w Lublińcu, w Opolu, zaś ostatnio w obozie dla kobiet "Ravensbrück", skąd ciężko chora wróciła do kraju w 1945 r.

Komisa Likwidacyjna d/s A.K. b.Okręgu Śląskiego w K-cach, zweryfikowała ob. Bartonez Irenę w stopniu podporucznika, nadając jej Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami

Por. Mierzejewski A.

A. Mierzejewski
ps. Szeliga Szlakowy
b. Oficer Sztabu Okr. Śląskiego
Armii Krajowej,
zweryfikowany członek Z. Okręgu
Nr leg. 145847

Por. Hamankiewicz Fr.

F. Hamankiewicz
ps. Rębisz-Sztygar
b. Szef Kedywu obszaru
warszawskiego Armii
Krajowej,
zweryfikowany członek
ZBoWiD Okręgu Śl.
Nr leg. 310943

Autentyczność podpisu
stwierdza się:

o d p i s

Katowice, dnia 25.VIII.1949r.

Z a d w i a d c z e n i e

My niżej podpisani stwierdzamy, że znana nam osobiście w czasie ~~okresie~~ konspiracji ob. Bartonez Irena pseudonim "Kropka" zam. ostatnio w Jarnołtówku pow. Nysa, brała czynny udział w ruchu oporu Związku Walki Zbrojnej na terenie Myszkowa pow. Zawiercie woj. Katowickie.

W latach od września 1939r. w Polskim Związku Powstańczym, a następnie Związku Walki Zbrojnej w czasie od stycznia 1940 r. do 20 listopada 1941r. tj. do dnia jej aresztowania.

Ob. Bartonez Irena pełniła funkcję kierowniczkę wywiadu przemysłowego i brała czynny udział w akcji dywersyjnej /w Kedywie/ na terenie Myszkowa Inspektoratu Sasnowiec. Z powierzonych prac wywiązywała się b. dobrze.

Stwierdzamy, że po aresztowaniu ob. Bartonez Ireny nie nastąpiły dalsze aresztowania co było dowodem, że dzielnie zachowała się na śledztwie. Ob. Bartonez Irena była więziona w Lublińcu, Opolu, zaś ostatnio w obozie dla kobiet "Ravensbrück" skąd ciężko chora wróciła do kraju w 1945r.

Komisja Likwidacyjna d/s AK b. Okręgu Śląskiego w Katowicach zweryfikowała ob. Bartonez Irenę w stopniu podporucznika, nadając jej Srebrny Krzyż Zasługi z mieczami.

/Por. Mierzejewski A.
podpisy nieczytelne

ps. Szeliga Szlaskowy
b. Oficer Sztabu Okr. Śląskiego
Armii Krajowej
zweryfikowany członek Z. Okręgu
Nr. leg. 145847

Por. Hamankiewicz Fr.
podpis nieczytelny

ps. Rębisz-Sztygar
b. Szef Kedywu obszaru
warszawskiego Armii Krajowej
zweryfikowany członek ZBoWiD
Okręgu Śl. Nr. leg. 310943

pieczęć okrągła

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ I DEMOKR.
Zarząd Okręgu Katowice

za zgodność

/Adela Korczyńska
Katowice 19 ul. Warmińska 19

/Eleanora Koczorek/
Chorzów ul. Gwarccka 17

T. 11/WSK

AK
śląsk

BARTONEZ Irena
z d. Zawadzka
ps. „Kropka”

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 4

- 21 -

rel 55/58

ZHP AK

Bartonez Irena
ps. „Kropka” ppor.

z d. Zawadzka

Auloni i Weronika z d. Nikiel

ur. 3. X. 1895 Zywardów

Myszków, Kościuska 91

ar. 20. XI. 1941 Myszków

Ravenstřík 1945

zeinroselosen Hamankiewicz Rembina
Rel. list 55/58 str. 1. M. Mathewicz

KPK
m 42
SKZ 24

zob Bartonez Jan (funkc 62)

- 1 -

ul. 55 Śl.

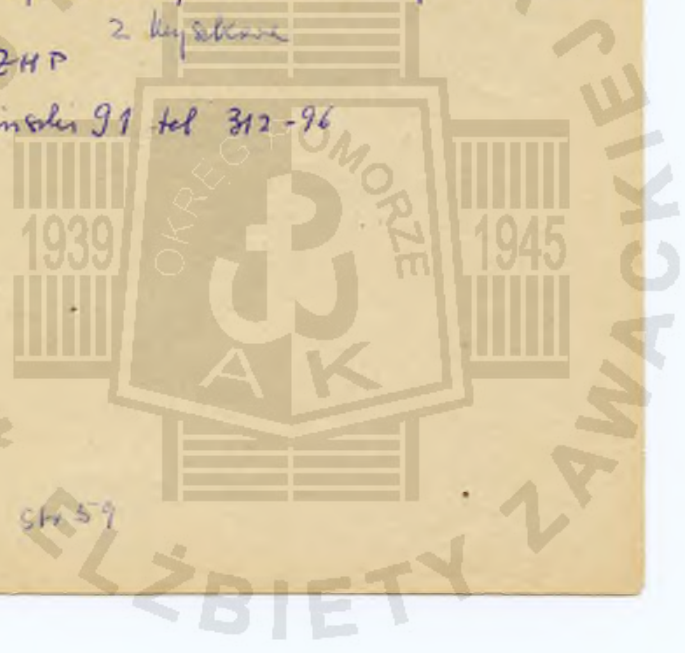
Zawiercie
PZP, 2013

Bartosz Gromia 2 d. Zawadzka
nr. 3 x 1895 nr Zyrardowie, cicha Antoniego i Weroniki
2 d. Mikul 2. Myszkowa
wyk. Srednic, ZHP

Myszkowa ul. Kosciuszki 91 tel 312-96

nr ob. 9769

12. Śl. Gł. Paw 59

źródła: rel. of. w. niepełna
inf. M. Marbut
Zarządzenie Hamanuliciera

okupacja

Konferencja: od X 39 Egzaminacja ZWZ - wywiad
początkowy w akcji dywersyjnej (Kedyw) na
terenie Myśkowa
Zaproszenia p. Rostka
(dotyczy ppor. S. K. z 14 ewentualny)
Wyższe Służby i Opole
III 42 Rewersbroski nr 9769
okresowy 1939 - XI 41

Archiwum 20 XI 41
20 mg 2a

Barłonez Irena s.d. Jawadzka
pl. „Kropka”

Barłonez Irena

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 55 Śląsk
data wpływu II 1925

adres: Myszków
ul. Kasimierzki 91

BARTONEZ Irene